

Zemljepisni in narodopisni obrzi.

Nabral Fr. Jaroslav.

47.

Kirgizi.

Stepa kirgiška je malo rodovitna in z večine prazna planota; samo ob severnem robu se nahajajo smerekovi gozdi. Širi se ta stepa na zahodu do Urala in Hvalinskega morja, na vzhodu pa do višavja azijskega. Pretrgana je na več mestih z gorskimi hrbti in s peščeninami. Te razsežne slane, ilnate pokrajine so puste in dolgočasne, od daleč se ti vidijo, kakor da je vse sama ravnina, ker so holmi in dolovi tako neznatni, da se tako rekoč pozgubé, a od blizu je ta planota prav taka, kakor valovito morje ob navadnem času. Evropejec bi se koj zgubil v teh neizmernih stepah, da nima kompasa pri sebi, ne tako Kirgiz. Njemu ni treba kompasa, ne daljnogleda, bistro njegovo oko daleč nese, tudi si zapomni, dejal bi za vselej, najmanjšo razliko ali poseonost na stepi, in ni se mu bati, da bi zašel, varno potuje po teh nepreglednih planotah.

Kirgiz je pravi prototip vseh kočevnikov, in premeni svoje stanovališče skoro vsak dan. Kruha nima, živí le ob mesu in mleku. Pri njem ne veljajo prav nič oni stanovniki, ki se drže zgolj domače rušnje. Zná se za odgovor, ki ga je dobil sloveči Vámbéry od neke Kirgiške, s katero se je razgovarjal o nestalnem njihovem življenju. „Mi nismo tako leni, kakor vi“, dejala mu je, „da bi po cele dni na enem istem mestu sedeli. Človek se mora gibati. Le pogledi: solnce, mesec, zvezde, voda, zverina, tiči in ribe, vse se giblje, samo mrtveci in zemlja leže“. Mongolski svoj tip ima za uзор ljudske lepote. S svojimi predniki se jako ponaša; kedar se srečata dva bolj tuja si Kirgiza, tedaj se najpreje poprašata: „No, kakošni so bili tvoji predniki do sedmega kolena?“

Kirgiz je bolj male, trščaste postave, črnih las, zeló rujave kože, in malih živih oči. Glavo si brije, ali v obraz je poraščen. Ker je vedno na konju, zato ima skrivljeni nogi. Žene si spletajo lase v dve debeli kiti, a dekleta v mnogo kitic. Možaki se oblačijo v pavolnato spodnjo obleko, in po vrhu nosijo suktno ali kožuh. Opazujejo se s koženim pasom, ki je olepotičen z medenim plehom, in od katerega visi nož in razna potrebna drobnjav. Obutev je iz črnega, zelenega ali rudečega usnja z jako visokimi opetki. Pokrivajo se z ošileno kapo. Tudi ženske se nosijo skoro tako kot možaki, ali glavo si lepotičijo, kar se dá.

Ker se Kirgiz vedno potika po stepi, zato nima stalnega doma. Stanuje v šotoru, ki mu velí jurta ali kibitka. Trideset do petdeset šotorov blizo vkup, to je vas ali aul. Vse bogastvo Kirgizovo so črede; kdor je premožen, ima po 1000 do 4000 konj,

50—100 kamel, 5000 do 20.000 drobnice in 500 do 1000 repov goveje živine; in kdor je ubožen, ima po 50 konj, 100 ovac, 15 repov goveje živine, 5 kamel in 10 koz.

Prijetno in veselo živí Kirgiz po letu, pusto in dolgočasno po zimi. Preprosti šotor, v katerem tičí do 20 ljudi, ne varuje ga niti ostrega mraza, niti snega, ki ga veter prinaša skozi vse odprtine. Ob takih prilikah mora deco zagrebsti v pepel, da mu po noči ne zmrzne. Gorjé pa čredam, ki ga živé! Koliko repov mu pocepa! Ali kakor hitro se vrne spomlad, mahoma ti pozabi vse nadloge, vesel in zadovoljen pohaja zopet po nezmerni stepi.

Kirgizi so razdeljeni na tri velike orde, in vsaka na več malih. Vélika orda je na zeló slabem glasu zbog divjosti svoje. Vsaka orda ima svoj odločen kos nezmerne stepe, po kateri kočuje. Časih klanja se caru ruskemu kot vrhovnemu svojemu gospodarju, a časih cesarju kitajskemu, in plačuje določeno svoto danja; prav za prav pa živí skoro neodvisno pod domačimi načelniki. Ako hoče karavana varno potovati ali zamenjavati robo ž njimi, mora se pogoditi z dotičnimi načelniki, ki jej dadó potrebnih spremnikov in čuvajev. Če je močna rodovina prevzela spremljevanje, tedaj so trgovci popolnoma varni in brez skrbi, in le tu pa tam morajo primerno prehodnino plačati, če so se pa trgovci ne vedé pogodili s slabim plemenom, ki je morda tudi v razporu z močnejšimi, tedaj pa Bog pomagaj takoj taki karavani, navadno ne hodi srečno.

Tako kirgiško malo ordo je srečal tudi potnik Bassiner na potu z Orenburga v Kivo. Od Iлека naprej ni naletel na nobeno kočó več ali blizu Tik-Timira zagleda nekega lepega jutra nepregledno vrsto živine. Ta orda je imela vsega vkup, kedar je obstala in se ušotorila, čez 30 aulov. Spredaj so jahali načelniki vsi oboroženi z dolgimi sulicami, nekateri tudi s krivimi sabljami. Za njimi se je pomicala dolga in široka vrsta kamel, ki so nosile prtljago, žene in deco. Ob obeh stranéh so se kadile črede drobnice in goved. Menda tako se je godilo za časa „ljudske selitbe“, ko so se azijski izseljenci v celih tropah v Evropo vsipali. Zvedeli smo uže zvečer popreje po voditeljih, da bomo srečali ordo, ki nas utegne neprijazno sprejeti. Ukazal sem toraj svojim ljudem, da se prigratové na odpor, če bi skrajna sila in potreba tako nanesla. Puške in samokrese smo z novega nabili, straže sem daleč okrog razpostavil ter učinil vse, kar zahteva previdnost ob takih prilikah. Toda nič žalega se nam ni zgodilo.

Kedar potnik mirno stopi v aul kirgiški, tedaj mu zakličejo: „aman!“ to je, dobro došel, in čuvajo ga sleharne krivice ali neprilike, dokler je pri njih, ali kakor hitro se poslovi in odide, tedaj se pa tudi ne pomišljajo dosti, da ne bi je za njim udrli in ga oplenili. Kirgiz rad napada, vede se za čudo zvito

ter gleda, da zaloti nasprotnika v zasedi. Če pa vé, da je karavana močna in z crožjem na ogenj prevadena, tedaj se jako čuva, da jej kaj žalega ne učini. Do sebe drži Kirgiz mnogo. Vprašaj ga: „Koliko vas je?“ Odgovoril ti bode ponosno: „Preštej pesek na pustinji, pa bodeš zvedel, koliko je Kirgizov na svetu.“ Vere je mohamedanske ali bolj površne, islam pri njem ni tako ukoreninjen, kakor pri južnih njegovih sosedih. Bogatin ima po 3—5 žen, ubožec le po eno.

Kirgizi kupčujejo s kožami, s kožuhovino, z uvaljano dlako in drugo tako robo. Vzhodni Kirgizi pri Kitajcih zamenjujejo živino in drugo robo za tobak, čaj, lakovano leseno drobnarijo, a časih tudi prodajajo za gotove novce. Kirgizi se radi zabavajo z godbo in s petjem. Mrtvece svoje zakopavajo najrajše ob razvalinah starih poslopij, o katerih gré svet glas med ljudstvom. Nekedaj je bila „zlata orda“ kirgiška grozna nadloga ruskim zemljam, no, dandanes so Kirgizi še dosti mirni in ne preveč bojeviti.

Mnogovrstne novice.

* Puške repetirke na Francoskem in Laškem. Prenarejanje francoskega orožja hitro napreduje. Polkovnik Gras, ki je bil poslan v severno-amerikanske združene države, se je ravnokar vrnil nazaj s posebnimi stroji za izdelavanje repetirk. Ti stroji vpeljani bodo v eno državnih tovarn do 1. aprila, ter bo tovarna potem izdelala na mesec po 30.000 pušk repetirk. — Nakupljeni stroji stanejo dva milijona frankov. — Laški vojni minister Ricotti izjavil je gledé pušk laške vojne v zbornici poslancev: Sedanje puške so izvrstne, prenarejanje njihovo v repetirke je lahko in ceno, stane 10 frankov. Krog srede leta 1887. imela bo uže vsa vojna prve vrste puške repetirke. Za repetirke rabili se bodo sedanji patroni, tako da vojna ne pride v nikakoršno zadrego.

* Draga vina. Na posestvu kralja-namestnika irskega, lorda Londonderry-a v Mount-Stewartu, vlomili so dne 12. decembra tatovi v vinsko klet ter so tam vkradli 130 korb z vinom v steklenicah. Vsled te tatvine poslal je lord Londonderry sledeče naznailo: Ni misliti, da bi gospodje tatovi mojega vina in pa njihovi skrivovalci vrednost vina, katerega so vkradli, znali ceniti. Vsa ta vina darovali so vladarji moji hiši in vredna so, da jih pijo cesarji in kralji. Zato predlagam, naj se mi pošlje mož, kateremu na častno besedo zagotovim, da ne bo kaznovan, in zavežem se njemu za vsako butelijo nepoškodovano, katero mi prinese, v gotovini plačati eno guineo (10 gold. in 7 kr. v zlatu). Zakaj bi se meni ne dala prednost, ako se moje vino prodaja?

Iz deželnega zbora.

VII. seja 30. decembra.

V tej seji rešil se je proračun bolnišničnega in družih dobrodelnih zakladov. Poročevalec dr. vitez Bleiweis priporoča deželnemu odboru, naj na to gleda, da primarij na kirurški oddelku ne bo porabljal po toliko antiseptičnih obvez, ker te za 1000 gold. več stanejo, kot vse zdravila na družih oddelkih. — Deschmann ugovarja, da ima raba takih obvez izvrstne vspehe ter izmed vseh ranjenih so to leto samo 4 osebe umrle. — Dr. Vošnjak pa to zavrne rekoč, da število ranjenih v bolnici ostaja vedno enako, stroški za obveze pa so vsako leto za 5—600 viši, na blizo toliki bolnici Wiedenski na Dunaji porabi se komaj tretjina toliko obvez.

Dalje poroča Šuklje o normalno-šolskem zakladu, čegar primanjkljaj za to leto se proračuna na 244.200 gold., za kar se predlaga 10% naklada na vse neposredne davke.

To priliko porabila sta nasprotnika baron Apfaltrern in Deschmann za svoje, po vsem neopravičene tožbe, kako slabe so naše ljudske šole in kako se zanemarja nemščina, v razpravo pritirala sta tudi slovensko časništvo in pa ljubljanske neredne povodom razkritja spominske plošče Anastazija „Zelenca“. Govornika nameravala sta s tem krikom priložiti enako deželno-zborski večini, kakor gosp. deželnemu predsedniku prav po Zelenčevem receptu osoljeno novoletnico, — skoz okno ven pa še širokemu svetu naznaniti, kako „grozovito“ se Nemci na Kranjskem tlačijo.

Dr. Vošnjak, gosp. deželni predsednik, Stegnar, dr. vitez Bleiweis in pa poročevalec Šuklje pa so nesrečna „Deutschkainerja“ zavrnilo po zasluženji izrekoma poročevalec je Deschmanna z njegovimi lastnimi besedami tako pobil, da je konečno borišče zapustil, podoben na pol oskubljenemu, krvavečemu in pohabljenemu petelinu, ki je pred našopirjenjem naskočil odločno močnejšega nasprotnika. Narodna stranka sme s tem dnevom biti zadovoljna.

V VIII. seji 4. januarija

poročil je C. Luckmann o razširjenji prisilne delavnice in o zoper to vloženi prošnji nekaterih ljubljanskih obrtnikov. Pri tej točki vnela se je obširnejša razprava, katere se je vdeležil posebno mestni župan Grasselli, njemu nasproti pa Deschmann zavolj cene zemljišč krog prisilne delavnice in pa zavolj poročil stroškov v prisilni delavnici za kolero obolelih.

Sklenila se je vsled poročila poslanca Kluna podpora „Narodni šoli“, poslanec Ro bič poročal je prvi v enem oddelku letnega poročila, konečno pa še dr. Poklukar obširno o dodatnem kreditu 12.000 gold.